

Sahte Haberleri Nasıl Saptarız?*

How to Spot Fake News?

Fatih Canata***

Öz

Eleştirel düşünme, medya ve bilgi okuryazarlığının temel özelliğidir; kütüphanelerin görevi bunun önemini anlatmak ve savunmaktır. Sahte haberler ile ilgili tartışmalar geniş kesimlerin medya okuryazarlığına odaklanmasını sağlamıştır, ki kütüphanelerin ve diğer eğitim kurumlarının bunda önemli bir rolü vardır. Oxford Sözlüğü gerçek-ötesi (post-truth) kavramını 2016 yılının kavramı (Word of the Year 2016) olarak duyurduğu zaman, kütüphaneciler olarak, bilgi toplumunun önemli özelliklerinden olan eleştirel düşünmenin geliştirilmesinin ve savunulmasının gerekliliğinden dolayı harekete geçilmiş olup, haberlerin doğruluğunu saptamak amacıyla IFLA tarafından sekiz basit adımdan oluşan infografik hazırlanmıştır

Anahtar Sözcükler: *Eleştirel düşünme; medya okuryazarlığı; bilgi okuryazarlığı; gerçek-ötesi; IFLA.*

Abstract

Critical thinking is a key skill in media and information literacy, and the mission of libraries is to educate and advocate its importance. Discussions about fake news has led to a new focus on media literacy more broadly, and the role of libraries and other education institutions in providing this. When Oxford Dictionaries announce post-truth is Word of the Year 2016, as librarians realise action is needed to educate and advocate for critical thinking – a crucial skill when navigating the information society, an infographic with eight simple steps have been prepared by IFLA to discover the verifiability of a given news-piece in front of you.

Keywords: *Critical thinking; media literacy; information literacy; post-truth; IFLA.*

---

* FactCheck.org sitesinde Kiely ve Robertson imzasıyla yayımlanan aynı adlı makaleye dayanmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.factcheck.org/2016/11/how-to-spot-fake-news/>

İnfografik için bkz. IFLA. (2017). *How to Spot Fake News*. Erişim adresi: <https://www.ifla.org/node/11174>

Based on the namesake article by Kiely and Robertson at FactCheck.org's site. For detailed information: <http://www.factcheck.org/2016/11/how-to-spot-fake-news/>

For the infographic: IFLA. (2017). *How to Spot Fake News*. Erişim adresi: <https://www.ifla.org/node/11174>

** Araş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, e-posta: fatihcan@istanbul.edu.tr
Res. Asst. İstanbul University Department of Information and Record Management

SAHTE HABERLERİ NASIL SAPTARIZ?

KAYNAĞI DİKKATE ALIN

Siteyi, misyonu ve iletişim bilgilerini inceleyin.

ÖTESİNİ OKUYUN

Başlıklar, tıklansın diye abartılı olabilir. Olayın aslını öğrenin.

YAZARI KONTROL EDİN

Yazar hakkında hızlı bir arama yapın. Yazarlar güvenilir ve gerçek midir?

DESTEK KAYNAK VAR MI?

Bağlantıları tıklayın. Verilen bilgi hikâyeyi gerçekten destekliyor mu?

TARİHİ KONTROL EDİN

Eski haberlerin yeniden yayımlanması, güncel olaylarla ilgili olduğunu göstermez.

BU BİR ŞAKA MI?

Haber çok tuhafsa, hiciv olabilir. Emin olmak için siteyi ve yazarını araştırın.

ÖNYARGILI OLMAYIN

İnanç ve fikirlerinizin yargılarınızı etkileyip etkilemediğini düşünün.

UZMANLARA SORUN

Bir kütüphaneciye sorun ya da bir doğrulama sitesine danışın.

Tercüme eden: Dr. Fatih Canata